

Előfizetési díj:

Helyben félre 4 frt — kr.
 .. negyedévre 2 „ 20 ..
 Postán külföldre fel-
 .. évre 4 „ 50 ..
 .. negyedévre 2 „ 40 ..

Egyes szám 8kr.

ALFÖLDI HIRLAP.

Megjelen be-
 tenként 3-szor:
 Hétfőn, Csütörtökön
 és Szombaton este.
 Szerkesztő: kiadó hi-
 vatal-szállása:
 Czegléd utczán
 Komáromy-ház-
 nál földszint.

Hirdetmények díja: 5 hasábos petit sorért egyszeri hirdetésnél 5 kr., — háromsorinál 4 kr. Többszöri vagy terjedelmes hirdetéseknek árbejegyzés adatik. A nyílt térben való közle-

mény 3 hasábos soráért 15 kr. számítunk. Az előfizetést és hirdeté-
 seket elfogadják, helyben a **lap-kiadó hivatala** a Komá-
 romy-háznál és **Telegdi K. Lajos** könyvkereskedése; külföld-

dön: Haasenstein és Vogler: **Bécsben**, Majnái-Frankfurt-
 ban, **Berlinben**, **Hamburgban**, **Baselen** és **Pariban**;
 Brauner J. G. Wächter, Oppelk A.: **Bécsben**; Geibel K. és
 Sachs és társa: **Leipzigben**; Schulthess Fr.: **Zürichben**.

Előfizetési hirdetés.

Az „**Alföldi Hirlap**“
 hetenkint **háromszor**, u. m. **hétfőn**,
 csütörtökön és szombaton este jelen
 neg. A szerkesztőség mindent el követ, hogy
 a lap minél tömöttebb és érdekeseb
 tartalmú legyen, s minden hirt minél gyo-
 rábban közöljön. — Előfizetési ár félre: 4
 helyben házhoz hordással **csak 4 frt.**; postán
 küldve 4 frt. 50 kr.; és így a **legelőcsőbb**
 magyar politikai lap lesz.

Az iparos és gazdálkodási társulatok s nép- bankok.

A multkor a baloldali programról itt
 cikkünkben azt mondtuk, hogy a 3-dik pontról rész-
 letesebben szólunk; ezt azonban akkor véltük idősze-
 rüleg tehetedőnek, ha az országgyűlés ülésévé, a
 párt együtt lesz, s így lesz kihez szólanunk. Most arról
 akarunk szólni: hogy szerintünk, mi az ellen-
 zéknek akkor, a mikor az országgyűlés
 nem ülés, cselekvési köre. Azt mindnyájan
 tudjuk, hogy nincs könnyebb, mint beszélni, és a mások
 eljárását bírálgatni; ez okon, hogy az alkotmányos ál-
 lamokban az ellenzék életrevalóságát bebizony-
 nyítsa, nem teszi össze a kezét tétlenül, hanem hat és
 cselekszik a társadalmi téren. Így tette azt a
 magyar ellenzék is 1848-é év előtt, sőt utána is; így
 tettük azt mi jámbor debreczeniek is a magunk saját
 kis körében.

Nálunk még böles költők is azt lantolta:
 Hass, alkoss, gyarapíts!
 S a haza fényre derül.
 Ezt hazai termelésű pusztá világfájdalmak, s meg-
 döbentetőleg jajveszékeltő szónoklatok által el nem le-
 het érní.
 Legszenvedetlenebb baj, mint mindenütt, ugy nálunk
 is: az iparos és gazdálkodó néposztálynak anyagi nagy
 elgyengültsége, erőtlensége és pénztlensége; ez tehát
 az a tér, a melyen mindenik pártnak jut elég tennivaló,
 és mindenik párt annyi jót cselekedhetik, a mennyi csak
 szónoki, igazgatási, és tetleges munkálkodási tehetségétől,
 — egyénileg vagy társulás által kitelik. Ezen az

uton senki sincs megkötve, akadályozva, hogy kimu-
 tassa élet- és cselekvési képességét, erélyességét és szel-
 lemi szívósságát.

A ki a német, angol és francia államgazdászati
 viszonyok jelenlegi fejlődését s a mezei gazdák, iparo-
 sok és iparmunkások viszonyai lassankénti átalakul-
 ását ismeri, s állandó figyelemmel kíséri: jól tud-
 hatja, hogy azok nyomorúságain, elnyomott helyzetéin
 s a pénz aristokrácia ellenébeni tehetlenségéin a tár-
 sulás által iparkodnak a bölesek segíteni: és az főleg
 Angliában és Németországban már igen nagy mérvben,
 szerenésesen és sokszor feltűnőleg nagyon jól sikerült.

A nép sorsán nem elég jajveszékelní, hanem azt
 oktatni és a vele fogódzás s közéjevaló alászállás által
 tettelesen vezetni kell; nem csak szájjal és tentával
 kell ontani a demokráciai elvek uralmát, sikerítését s
 jótékonyosságát, hanem azt tettelesen is életre s virág-
 zásra kell segíteni; — a mire a most leirandó társulá-
 sok kipróbált igen hatályos intézmények és eszközök.

A sokszorosan nehéz kezdeményezések kintartásá-
 val, főleg Angliában boldogulni nagyon bajosan tudó s
 képes apró iparosok, kézművesek s gyári munkások
 tették a legelső kísérletet, az a végezt szövetkező tár-
 sulások alakításával, hogy ezek közvetítése által legelő-
 ben is a napi szükséghez tartozó élelmiszeri cikkekhez
 minél olcsóbban és megghamisítatlan minőségben juthas-
 sanak a társulás tagjai. Angliában a háztartási és élel-
 mezési viszonyok rendkívül nyomasztók a kézműve-
 sekre, iparos s egyéb napszámokra s munkásokra
 nézve, részint az élelmi cikkek magas ára, részint pe-
 dig a miatti, hogy az élelmi cikkek nagy mértékben
 meghamisítva árultatnak. Így alakították a legelő-
 ugy nevezett **fogyasztási társulat** — **Consumverein**
 1843-ban Manchester mellett **Rochedaleban** néhány
 szegény flanelszövő munkás által. Közlebb közöljük
 a társulásban részletesen ezen világhírű rochedalei
 egylet mikénti sikerülését.

Angliában teljes iparszabadság létezőn, a kicsi-
 ben dolgozó kézművesek nagyobb mérvű iparosok s ipar-
 vállalatok mellett szinte lehetlenné, és magokat fen-
 nem tarthatókká lettek; hanem itt a vagyontalan kéz-
 művesek kénytelenek iparos napszámossá s a gyárak
 munkásaivá szegődni el.

Ennél fogva azon élelmezési társulásoknak
 a kézművesekre s gyári munkásokra nézve azon
 második fontos feladata lett, hogy segélyeszközei
 által a munkásokat szabadítsa fel a gyártulajdonosok
 önkénye alól és eszközül szolgáljon a végre, hogy a
 munkások kedvezőbb munkafeltételek, és magasb munka-
 bér adására tudják kényszeríteni a gyártulajdonosokat,
 s pénzaristokratákat.

Azután még arra vállalkoztak az apró kézműve-
 sek és képzetlenebb gyári-munkások, hogy a társulás ál-

tal, az általok egyénileg apránként megtakarított tö-
 kécskék és a munkaezők egyesítése által, közös költsé-
 gen s vezetés alatt, nagyobb szerű ipartelepeket szer-
 vezzenek s tudjanak fenntartani. E végett az ugy neve-
 zett **termelőtársulatok** — **Productivvereine** —
 keletkeztek.

Videki megnyugtató a „Presse“-féle bécsi jóakaróink számára.

A „Presse“-nek július 12-ről írják Magyaror-
 szágról: „Az elégedetlenségnek és a forrongásban levő
 elkezéskedésnek szelleme igen elharapózatott már:
 ha már egy oly komoly lassuságú közöny is mint a
 „Napló“ kényszerítve érzi magát felemelni intő szóza-
 tát, hogy factiosus áskálódások által, bármennyű kor-
 mány fenállása lehetlenné ne tétessék. Valóban Ma-
 gyarországon kezdenek komolyan alakulni a kilátások.
 A nép már kijózanodott az örömeik első mámorából,
 s beállott a politikai hascsikarás, mely most már csak-
 ugyan aggasztó kezd lenni. A megyék hangulata általán
 véve ellenzékies. Ezt ma már maga Deák-párt is világo-
 san belátja. Egy semminemű eszközt megnevező part
 folytonosan a kedélyek izgatásán dolgozik, s végzetes
 művök ugy látszik, hogy igen is sikerül nekik. Ha Ma-
 gyarország térképére tekintünk, meggyőződhetünk fe-
 löle, hogy az ország magva, a tisztán magyar vármegyék
 azok, melyek kivétel nélkül a kormány ellen nyilat-
 koztak.“

Mi egész készséggel elhiszük, hogy a „Presse“
 azt ohajtáná valósággal, a mit itt leír; azonban mi kény-
 telenek vagyunk ezen örömet elontani. Legyen meg-
 győződve, hogy azon szatmári, hevesi és abauji dolgok
 semmi egyebek szokásos megyei járványát. Legyen
 szabad az egész dolog jellemzésére Beöthy Ödönnek
 egy vicczét elevenitenem fel. Volt Bihar megyében ak-
 koriban egy P. nevű igen jó akaratú tisztos táblabíró; ez
 indítványozási-maniában szenvedett; minden közgyü-
 lése egész rakomány indítványával állott a gyűlés
 elébe. Egyszer beteg lett táblabírónk és sok ideig nem
 tudott magához jönni betegségéből, s nem indítványoz-
 gathatott a közgyűlésen. „Lásd én tudom, hogy mi a te
 bajod?“ szólott hozzá Beöthy Ödön szokott kötekedő
 nyersségével. — „Hadd halljam,“ tudakolá kíváncsian
 P-y. „Betegséged alatt a sok indítvány beléd szorult s
 mig azokat ki nem adod, addig vissza nem tér az egész-
 séged!“ — vala a B. kacajjal kísért válasza.

A megyeistáink is ilyen betegségben szenvednek.
 17 évig kénytelenek valának szónoklási hajlamaikat
 magokba folytatni, annak most tehát ki kell törni; —
 aztan meg az országgyűlésen nem olyan könnyű annyi
 sok kiválogatott kitűnő egyén közt szerepet játszani:
 tehát otthon a házi tűz hely közelében van tér a szerep

TÁRCZA.

Látogatás Hugó Viktornál.

(Vége.)

— Az ily látónki jóslatokat, lehetetlen szórul-szóra
 visszaadni. Sőt ha, mint itt történt, már részint kinyom-
 tatottira történik is utalás, ugy hogy azoknak tovább
 terjesztése nem tekinthető megbízhatatlanságnak, mégis
 azon egyszeri okból vélem ezt megtiltottnak, hogy az
 ilyen továbbadás a közvetlenségnek mindazon varázsát
 nélkülözi, mely beszélgetés közben a legmerészebb állí-
 tásoknak is gyakran bizonyos józan érthetőséget köl-
 csönöz. A Hugó Viktor által jóslott dolgok összegéül —
 saját ellenvetéseim nem tartoznak ide — a következők
 legyenek megemlítve, „hogy ő Európát azon uton látja
 haladni, melyen egyetlen nagy népcsaláddá olvad-
 hat össze. Ezen átalakulás miután minden határok közt
 a nyelvhatárok a legértelmesebbek, egy általános nyelv
 létrejövetele által lesz előkészítve. A világnyelvre való
 felemelkedésre csak három nyelvnek van kilátása u. m.
 a németnek, olasznak és francziának. A németet Hugó
 Viktor az olaszokra nézve igen nehéznek tartja; az
 olasz pedig ismét a németeknek okozna nagy erőfe-
 szítést, így a jövőendő általános európai nyelv a franczia
 lenne. Ezennelven fogja, — természetesen a monarchiák
 eltörlése után a mi világrészünk parlamentja ügyeit
 tárgyalni, és elhatározgatni. — Ezek az ő főbb nézéspontjai.

Hogy mikor fog ezen átalakulás megtörténni, azt
 meghatározni nem lehet. Ha Napoleon holnap megbuk-
 hatnék, — Hugó Viktor őt mindig Monsieur Bonapar-
 tenak nevezte, — a franczia demokrácia holnap nyuj-
 taná kezét a németek felé a **mons-nous** (szeressük
 egymást) kiáltással, a németek megragadnák ezen ke-
 (Szerkesztői példány. B. n. h.)

zet, kikiáltatnék a szabad kereskedelem, általános le-
 fegyverkezés, és egyenlő jog mindenki számára, s a sza-
 badság napja rövid idő alatt az új testvérisülés gyü-
 mölcsének magvát terelvényes fáva fejlesztené ki. —
 Az ily változott viszonyok közt természetesen az egy-
 házi életnek is saját forradalmon kellene keresztül
 menni; és pedig ugyanazon módon, miként a szabad-
 ság uralma minden más intézményeket állami beavat-
 kozás nélkül természetesen alakítana át. A mint
 most elhívjuk az orvost, és megfizetünk fáradságaért,
 épen azt tennék majd a lelkesekkel is.

Többször nyilvánítottam kétségemet, s a mint sejt-
 tém Hugó Viktornak nem nagy meglepődésére, a ki
 nem igen törte magát azon, hogy e tárgyak felett más
 körök nézetéről is értesüljön. De annak feltevése,
 hogy Europa előbb-utóbb egyszerűen a franczia nyelv-
 vet fogadja el, a többi összes élő, s életkedvvel
 bíró nyelveknek különös felfogására mutatott előttem,
 ugy hogy végre nem tartóztatthattam vissza magamat
 megkérdezni, ha ismeri-e közelebből a német vagy an-
 gol nyelvet? „Sem egyiket, sem másikat“ volt a fele-
 let, „és pedig a mi az angolt illeti, daczára annak,
 hogy már 18 éve élek köztük és közlekedem velök. Nem
 bizonyítja-e ez már mindenké felett, hogy mily általá-
 nosan el van már a franczia nyelv világnyelvül fogad-
 va? Byron Franciaországban pusztán az angol nyelv-
 vel nem boldogult volna. Némethonban ugy hallok,
 bármely szállodában beszélik nyelvünket; és ön maga,
 hát nem beszél-e francziául?“ Tüdvágam most a leg-
 nagyobb mértékben ki levén elégitve, s miután e nyel-
 vek feletti serény vitakozásunk már félig-meddig fran-
 cziává tett bennünket, ugy hiszem itt az ideje, hogy
 bucsut vegyek Hugó Viktortól és a tisztelt olvasóktól.
 (Németből.)

— A „Times“ vezércikke következőleg ír Deák
 Ferenczről: Most, hogy vége van a koronási ünnepe-
 lyeknek Pesten, feledni is kezdjük a fényt és pompát,
 most feltűnik egy részlet, mely a ragyogó látványossá-
 gok tömkelegében természetesen észrevétlenül maradt.
 Deák nem volt ott jelen. A köznapi szólásmódot „távol-
 léte által feltűnt“, soha sem lehetett még helyesebben
 alkalmazni. E körülmény magában már eseményjel-
 mező. Junius 8-ka Pesten Deák s egyedül is ő általa
 előkészített nap volt. Mint az ókor nagy s jó férfiai,
 visszavonult saját műve látványától. Ama középkori,
 ázsiai, barbár pompa, a kalpagok, menték, préme-
 drágakövek, tollak ama halmaza közepett Deák egy-
 szerű disztelen megjelenése helyén kívül lett volna. Az
 aranyozott kocsik, tüzes ménék, káprázató liberiki to-
 longásában Deák bérkocsija rozszantnak, szegényesnek
 látszott volna. A Batthyányiak, Zichyek, Pálfiyak, Ká-
 rolyiak s egyéb mánások nevei közt Deák Ferencz,
 az egyszerű táblabíró szerényen hangzott volna. —
 Deák nem törődik azzal, hogy magas helyeken láttas-
 sék, s ujjal mutattassék a nép által. Távolléte alig lát-
 szott hiánynak. Meg nem jelenése nem keltett csodá-
 kozást, nem adott alkalmat kedvetlen megjegyzésekre;
 senki sem álmódott arról, hogy álszeméremként rója
 fel, vagy ama gögnek vélje, mely alázatosságot szinlel.
 De is hol lett volna helye. A nádori méltóság, a minisz-
 terelnökség, az arany gypju, Mária Terézia nagyke-
 resztje mi becsesel birnanak Deák előtt? Hiszen,
 mint az első Medici Cosmustól megtanulhattuk: „a
 haza atyja nem törődik méltóságával.“ Deák Fe-
 renczen van valami meg nem magyarázható. Bár
 megtestesülése a nemzet szellemének mégis sok te-
 kintetben a magyar jellem ellentétének látszik. Semmi
 sincs benne a magyar typus viharos, sanguinikus
 voltából, sem más hányaveti élénkségéből vagy vad-
 ságából. Deák mérsékelt ohajtásokkal, visszavonult

vitelre, s ezért áradzik az indítvány s habzik a megdöbentő és kesergő szónoklat. — Azonban legyen meggyőződve a Presse, hogy azok nagyobb része csak jó idő villámlása, s üres mennydörgés s valahol csak ki kell adni magát a megszokott megyei bölcsességnek és táblabírói járványos betegségeknek. Szatmár megye híres volt már 1847 előtt sajátságosságairól. — s az elvek és a politikai tanok mezején való nagy változandóságáról; ott készült s kelt körülra a híres szatmári 12 pont, de ugyanakkor ott uralkodtak a tyukodi olmos botok.

Az egyes megyei zajongásokat ne képzelje a Presse mindjárt tengeremlységű közvélemény viharzásának. Az országos közvéleménynek: Németh Albert, Teleky és Domahidy urak soha sem lehetnek, sem készítői, sem vezetői; ők arra ez időszerint még nagyon parányi egyének.

A mi a minisztérium állását illeti, erről még sem jót, sem rosszat nem igen mondhatunk; miután a minisztérium még a megyei gyűléstermek megnyitását kivül semmit a mi a nagy közönség életébe eredményesen és hasznosan bele vágná, nem eszközölt.

Legyenek rajta csak a ministerek, hogy ne csak egymást cizimegessék, ne csak a kacskaringós címeket gyártsák, s a rendjelesek keveset nyomó táborát sokasítsák; hanem az ország és nép nyomasztó helyzetén javítsanak és könnyítsenek, — a miből még mind ez ideig semmi, vagy nagyon csekély eszközöltetett; és a minisztérium nevében ne tétessék olyan helytelen, elkésett és indokolatlan beavatkozás, mint Szege-den történt: akkor bizonyos, hogy a megyék és ország lakosságának mindenható ereje, nagy zöme fogja a minisztériumot támogatni.

A főváros számos fiatal s nem fiatal újságíróinál nagyon sok az oleós liberalizmus, a népszerűség hajhászata, a feltűnni s tündökölni erőlködés, a tulbuzgó igaz hazafiasság; azért azok sustorgó szavait ne vegye a „Presse“ mindjárt szigorúan és az általános közérület s országos hangulat há s kétségtelen kifejezésének, legbiztosabb fokozatának s hőmérőjének; de sőt arról legyen meggyőződve, hogy a míg nagy bajt nem sejtünk, addig bizony mi házilag csak el-elezi-vakodunk s eleget fogunk lármázni; — hanem országos baj esetére rögtön elmélül a házi ezivakodás s egyek leszünk.

Debreczeni napló.

— A tornaegylet kirándulása 1. hó 13-kán a borongós idő daczára is megtartott. Jövő számunkban részletes tudósítást fogunk közölni.

— Ma fejeztett be ref. foiskolánkban az 1866. évi szorgalmi év a foiskola imateremében reggel fél 9 órakor tartott ünnepélyes hálaünnepével, melyen a t. superintendens ur s az összes tanárok és a tanuló ifjuság roppant száma voltak jelen. A közvizsgálatok ugyan-ezen nap délelőtt megkezdettek s folyó hó 30-dik napján d. u. fognak befejezteni.

Fővárosi hírek.

— Pest, jul. 13. A honvédelmi minisztérium szervezése közeledik bevégeződéséhez, ennek vezetőjeül a hadászati író Gélies Rikárdot említi.

— Pest, jul. 13-kán. Az igazságügy-miniszter felszólítja egy mai kibocsátványában az összeirási és reclamationalis bizottságokat, hogy az esküdtzéki névsorozatok készítésénél tett eljárásukról 24 óra alatt számoljanak. Az illetők ennek következtében ma délután ülést tartottak, és gy az igazságügy-miniszterhez a polgármester útján eljuttatandó feleletben egyeztek meg, melyben az izraelitákat illetőleg az mondatik, hogy

életmóddal bír, évek óta az „angol királyné“ egyszerű másodemeleti szobájának lakója, a ki naponta ott ül pamlagán, szivarozva, jobb lábát bal térdén ápolgatva, mindenki által megközelíthető, fáradhatlan hallgató, takarékos a szavakban, udvarias, de a ridegségig komoly; szenvedélytelen, rendkívül önzéstelen ember, tiszta nézetekkel, egésszegtelen okoskodással, alkalmilag folyékony, s fényes beszéddel. Kicsinységükbe kész engedni, hanem elvi kérdésekben hajlíthatatlan, valóságos vegyülek Cavour fejéből és Garibaldi szívéből; — honfitársainak bálványá, kik Aristide s — „böles“ melléknevet adták neki. Deák pályája esodálatos, melyet a világ, sőt még honfitársai is csak félig értenek. A mit Magyarország 20 éves küzdelme által véghez vitt, — a törvényes forradalom elérte a passzív ellentállás diadalát, oly terv győzelmét, melyet Deák készített és vitt keresztül. A terv melyet ő elfoglalt hozzáférhetlen, bevehetlen valamert a törvényes ellenzék tere volt. Álláspontja: a haza törvényei valának. Ezen törvényes elvhez ragaszkodva másban engedékenységet tanusított. Eljárása épen oly engesztelékeny volt; mint egyformán állhatatos, nem engedte át és hazáját engesztelhetlen ellenséges hangulatnak magát, nem fogadott el üres, bizonytalan békét. Alkudozott, temporizált; nem gyöngöttette sikertelenség, nem fárasztatva csalódás által, türelmessel várta be idejét. 1848-tól 1865-ig ismételve állt fejedelme előtt, mint az ismeretlen látogatóné a sybillai könyvekkel. Követelése volt: az alkotmány, az egész alkotmány, és semmi más mint az alkotmány! Schmerling és tanácsadói előtt exorbitansnak tünt fel e követelés, Kossuth s tüzvéru párhívei előtt pedig Magyarország ügyén elkövetett árulásnak. — De Deák szakított Kossuth tal, ám Schmerlingnek sem adta meg magát. Ausztria, a mely nem teljesíthette Deák feltételeit, határozottan visszautasítani sem akarta azokat,

a bizottság nem érezheté magát jogosítottnak az izraelitákat is felvenni a sorozatba, miután a fenálló törvények vallásos tekintetben még különbséget tesznek, s maga az országgyűlés a jövő ülészakra tartotta fel az izraelitáknak polgári jogokkal való felruházását. A reclamationalis bizottság azonban, jól tuván azt, hogy a törvényt hájja által, a realamalo izraelitákat bevezette az összeirási névsorba, sőt azok közül négyet még az esküdtzéki tagok névsorába is, remélvén, hogy eljárása a legközelebbi országgyűlési ülészakra ide vonatkozó s ohajtott rendelkezése által, helybenhagyatni s igazoltatni fog.

— A pestmezei közgyűlés jul. 9-diki ülésében Zinszky György az előbbeni kormány lelkiismeretlen eljárása felderítésére a következő adatot közli: Kapy Eduard volt főispáni helytartó azon összegekből, melyeket a tisztviselők fizetéséből megtakarított, rendes illetéket huzott s így történt, hogy Kalocsán a telekkönyvvel sok olyan dologra, melyet rendes hivatalnokoknak kellett volna végezni, egyszerűen napdijásokat alkalmazott.

Vidék.

— Baranya megye közgyűlését 1. hó 3, 4, és 5-dik napjain folytatván a legérdekesebb tárgyalások egyike a telekkönyvi ügyekre vonatkozott. Az árvaügyi bizottság jelentése kellő hozzászólhatás végett a jövő közgyűlésre halasztott. Szatmármegyének azon ismert átirata, mely a miniszterialis rendeletek elfogadását vagy visszautasítását a megyék szabad elhatározásától függeszti fel, egyszerűen tudomásul vétett. Kassa város azon megkeresése folytán, hogy a főtörvényszék Kassára tétessék át, ezen kérés partolása és ezen érdemben a minisztériumhoz menesztendő felirat határozottatott.

Osztérák birodalom.

— Sarolta császárné előtt a queretaro-i catastropha még titok; de — mint környezetében erősítik — azon sejtelen szállta meg, hogy a császár ellenségei által megöletett, minck következtében egészségi állapota naponta súlyos. Már hetek óta nem jelen meg a terrasse-on, honnét ezelőtt gyakran elmerengett a sik tenger felett, epedve várván férje visszatértét.

— Zsófia fignő annyira meghatá Miksa császár megrendítő halála, hogy azóta súlyos beteg.

— A kormány által előterjesztett miniszterfelelősségi törvényjavaslat az e végre kiküldött bizottság által tárgyalatván, ez Wasser indítványára más javaslatot dolgozott ki, melyet a ház elé is terjesztett. Ennek szövege a következő:

Törvényjavaslat a miniszterfelelősségről.

1. §. A császár minden kormányi okmánya csak akkor érvényes, ha miniszteri ellenjegyzéssel el van látva.

2. §. A minisztertanács tagjai felelősségre vonathatnak mindazon cselekmények és mulasztásokért, melyek által vagy kirívó hanyagság által a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok alkotmányát azok valamelyikének országos ügyrendét vagy más törvényt sértének.

3. §. Ezen felelősség vonatkozik különösen:
a) A legfelsőbb kormányhatalomnak minden, az ő idejükből származó cselekvényére, és pedig jelesen az ő indítványuk folytán kibocsátott, vagy általuk ellenjegyzett, vagy miniszteri ellenjegyzés nélkül végrehajtott császár-i rendeletekre;

mert Deák, habár hajlíthatatlan állt is elveiben, az egyetlen mérsékelt s gyakorlati férfi volt, kivel az alkudozás lehetségessé lön, és 1861 óta az egyetlen vezér is ő vala! Azok, kik várni tudnak, idővel mindent nyernek, azonban Deák még több szövetséggel is bírt. Anglia- és Franciaország a Krimben, — Francia- s Olaszország Lomdardiában, Magyarország csatáit vívták Ausztria szive mind a mellett mint Pharaóc minden lántható bajok közepette is kemény maradt, míg végre Königgüzt megtörte azt ami hajlani nem akart, arra bírván, hogy Deák követeléseit teljesítse. Ferenc József császár visszaállította az alkotmányt, és cserében ezért fejére tétetett a szent korona!

De eddig a királyon kívül kevés van megnyerve Magyarország számára. A német-ausztriaiak versengése a horvátok, szerbek, románok áhítózásai, a centralistikus hagyományok s a felosztás magva, az uj(?) királyságban épen ugy működnek mint a birodalom többi részében. Lehet, miszerint Deák Magyarország érdekében kissé sokat követelt és ért el. Kossuth excessivus mérséklete miatt dorgálta meg, s a haza elleni illoyal-tással vádolta őt, — azonban Kossuth, mint Mazzini azon mindent vagy semmit akaró iskolához tartozik, melyben azt tanulni: hogy miként ne történjenek a dolgok! Deák mindenesetre anyai függetlenséget nyert hazája részére, a mennyi az ország javára szolgál. Ha ő a Kossuth 1849-diki nyilatkozata mellett maradt, vagy ha az absolut személyuno szigorú keresztülviteléhez ragaszkodott volna, Magyarország alapját épen ugy aláássa, mint Ausztriát. Magyarország egyedül saját segélyforrásaira utalva, vagy Ausztria által gyöngén támogatva, nehezen bírna a szlávokkal belől és a szomszédságban. Magyarország csak ugy remélheti fentarthatni állását, ha az előbb domináló fajjal szövetezik a rendetlenség elemei ellen. Ezt érzi Deák, azért nem válaszolt Kossuth vádjaira.

b) saját, hivatali foglalkozásuk körén belől kibocsátott rendelvényeikre és parancsaikra;
c) a másik miniszter kirívó kötelelősségtétésének szándékos támogatására.

4. §. Valamelyik minisztérium önálló vezetésével megbízott hivatalnokok felelősség tekintetében a miniszterekkel egyenlőknek tartandók.

5. §. A kereset az általános büntetőtörvénykönyv szerinti büntetés alá eső oly cselekmények és mulasztások iránt, melyekkel valamelyik miniszter vádoltatik, közönségesen a rendes törvényszéket illeti.

6. §. Minden miniszteren keresendő a rendes törvényszék előtt azon kár megtérítése, melyet törvényellenes hivatalos eljárása által az államnak vagy magánosoknak tett. Ezen kereset azonban annyiban és addig meg nem indítható, a mennyiben azon cselekmény miatt, mely által a sértés támadt, a miniszter ellen a per megindítatott és foly.

7. §. A kereseti jog a birodalmi tanács mindkét házát illeti. Az ez iránti indítvány írásban nyújtandó be, s a felsőházban 20, az alsóházban 40 tag aláírásával kell bírnia. Az indítványnak pontosan meg kell jelölnie a tényeket, melyekre támaszkodik, valamint a kötelelősségtétést, mely a kereset tárgya.

8. §. A birodalmi tanács mindkét háza a miniszter olyan büntetés alá eső cselekményeit is tárgyává teheti keresetének, melyek az általános büntető törvény alá tartoznak, a mennyiben azok a miniszter nyilvános hivataloskodásával összefüggésben vannak. Ezen esetben az ily eredményekre nézve egyedül az állam-ítélőszék leszen illetékes, s netán a rendes törvényszék előtt indított vizsgálat az állam-ítélőszékhez teendő át.

9. §. Az illető ház elnöke köteles az indítvány benyújtása után 8 nappal azt napirendre tűzni. A tárgyalásnak arra kell szoritkoznia, hogy vajjon a ház napirendre térjen-e, vagy az indítványt előtanácskozás végett bizottsághoz utasítsa-e?

10. §. A kiküldött bizottságnak a kereset indokolásához szükséges előbizonylatokat kell megneveznie, kihallgathat tanukat, szakértőket, kihallgathatja a minisztert, ki ellen az indítvány szól, vagy elfogadhat tőle írásbeli igazolást s a védelmére szolgálható okmányokat.

11. §. A bizottság jelentésének tárgyalásakor a miniszter megjelenhet és felvilágosításokat adhat. — A kereset megengedhetőségére kétharmadnyi szótöbbség kívántatik.

12. §. Ha a ház a miniszter perbefogatását elhatározza, akkor a miniszter hivatalos működését megszünteti. — A kereseti határozat a császár tudomására felirat által juttatandó.

13. §. A birodalmi tanács kereset-indító háza az állam-ítélőszék előtti tárgyalások megkezdéseig kétharmadnyi szótöbbséggel határozatilag elállhat a keresettől.

14. §. A keresetindító ház tagjai közül hármat választ, kik az állam-ítélőszék előtt képviselik a keresetet.

15. §. A kereset feletti tárgyalás és ítélet az állam-ítélőszék előtt történik. Az állam-ítélőszék áll 24, a felsőbb bíróságokhoz tartozó tagból, kik élethosszára nevezetnek ki, és pedig 12 a császár, 4 a felsőház és 8 az alsóház által. — Ezek elnököt saját kebelükből választanak.

16. §. Ha a két ház egyike által emelt vád az állam-ítélőszék elé kerül, akkor ez saját kebeléből a per felszerelése végett vizsgáló bírót választ, ki mindazon szabadalommal él, mely a rendes eljárásban illeti a vizsgáló bírót. — Ennélfogva ez tanukat és szakértőket kihallgathat, meghiteltethet, vagy kihallgatásukat törvényszékieleg eszközölthet. A hivatalnokok e ta-

Szerencsés a nemzet, a mely ily államférfival bír, és háromszorosan szerencsés a nemzet a mely ily állam férfit követni tud!

Nagyvárad színházi-szemle.

II. Nagyvárad, jul. 11. A biharmegyei honvéd alap javára tartott mükedvelői előadás után, melyben Mándoky, Vizváriné és Szakáll Róza közreműködtek, jul. 6-kán Ernani került a színpadra. Don Carlos, Tannernek legjobb szerepei közé tartozik, Fekter nem egyszer érvényesítette sikerrel szép coloraturáját. Dálnoki Róza (Elvira) több ízben megtapsoltatott a csekély számu közönség által. — Jakobi karmesternek szíves figyelmébe ajánljuk mind a kétnemű karszemélyzet megerősítését és betanítását. Biztos kutfó után írhatjuk, hogy vannak a társulatnak oly férfi tagjai, kik segédszínészekül szerződve, mint kardalokok is alkalmazhatatnának, ha a karmester azt határozottan kívánná.

— A „Notredamei toronyőr“ vasárnap levén, tömött ház előtt játszott el. Dózsa (Quasimodo) és Rónai (Claude Frollo) e szerepeikben jeleskedtek, Foltényiné (Gervaise) többször művésziileg játszott s párjelenetét Szakáll Rózával — miután ez utóbbi ez este kedvvel játszott — kitünően sikerültek.

— Zöldy né jutalmául Souppernak „Könynyülvasság“ című operettje és „Ha te ugy, én is ugy“ ismert élénk kis proverbe adatott, a szinkört a zsufohlásig megtöltött közönség zajos tapsai és tetszése között. Blaháné, Vilma szerepében, kiléptekor szünni nem akaró virágözömmel fogadtatott s kétségenkívül őt illeti az előadás babérja, melyből egy részt megosztott Szabóval, ki mint vén huszár örmester, szinte zajos megtisztelésben részesült, Zöldy né csekély szerepében alig tünt fel, s a jutalmazandónak inkább Vizvárinét,

nuvállománál hivatalos titoktartási kötelemük alól feloldatnak. A vizsgálat legfeljebb 6 hónap alatt befejezendő.

17. §. Ha a vizsgáló bíró a vizsgálatot befejezettek tartja, akkor az állam-ítélőszék elnöke által a fülös napja közhírré teendő, s a felperessel úgy, mint az alperessel tudatandó. Minden perbefogottnak joga van egy vagy több védőt a maga számára kirendelni.

18. §. A perbefogottnak, vagy ha többen vannak, ezeknek közösen, valamint képviselőiknek joguk van, hogy okaik bemondása nélkül az állam-ítélőszék 6 tagját kihagyják. Ha ezen jogot egyáltalán, vagy csak teljesen nem gyakorolják, akkor a bírák száma sorsolás útján olyformán szállítandó le, hogy mindössze 12 bíró maradjon. Az elnök kihagyható, de sorsolás útján nem kivethető. Az első esetben a bíróságot képező 12 bírót választ saját kebeléből elnököt.

19. §. Az állam-ítélőszék előtti eljárás nyilvános és szóbeli: — a bírák meggyőződésük szerint ítélnék, és nincsenek semmi pozitív bizonylati szabályokhoz kötve.

A szavazás titkos, és golyók által történik. Az általános büntető-eljárás szabályai az állam-ítélőszék által követendők, a mennyiben a jelen törvény eltérést nem parancsol.

20. §. Az ítélet, melynek érvényességéhez legalább 10 bíró jelenléte szükséges, az indok felhordása mellett kimondja, hogy vajjon a perbefogott bűnös-e, vagy büntelen. Az első esetben — melyhez legalább kétharmadnyi szótöbbség kívánatik — az ítéletben a bebonyonyítottat vett tények megjelölendők és büntetésükük qualificandó.

21. §. Az elítélés törvényes következménye az elítéltek a korona tanácsából való elbocsátása; az ítélet azonban szólhat a súlyosító körülményekhez képest az elítéltek az államszolgálatból leendő elbocsátására is, valamint a politikai jogok idő szerint meghatározott vagy végképen elvesztésére. Ha a vádlottat oly cselekmény vagy mulasztás terheli, melyről az általános büntető törvény intézkedik, akkor az állam-ítélőszék ezen törvény rendelkezéseit is kell alkalmaznia.

22. §. Az állam-ítélőszék ítélete az elítelt kártérítési tartozására szól, ha biztosan meghatározható a megtérítendő összeg és a személy, a kit illet. Ha ez nem lehetséges, akkor az ítélet a kártérítési kötelezettséget kimondhatja, s az összeg meghatározása rendes per-utra utasítandó.

23. §. Az állam-ítélőszék ítélete ellen nincs jogorvoslat.

24. §. Megindíthatónak talált kereseti határozat feletti eljárást nem gátolhat sem elnapolása, sem bezárása a bírodalmi tanácsnak, de sőt a képviselőház feloszlatása sem.

25. §. A miniszter perbefoghatása megszűnt, ha azon tett elkövetése óta, mely annak tárgyát képezi, hét évnél több lefolyt, a nélkül, hogy a bírodalmi tanács egyik háza kereseti határozatot hozott volna.

26. §. A kereseti jog megszűnt elévülés által, az általános polgári törvénykönyv szabványai szerint.

27. §. A császár megkegyelmezési jogát a bűnösnek ítélt miniszter érdekében csak azon háznak ez iránt tett indítványa alapján gyakorolja, mely a vádat emelte.

28. §. A vádlottat szolgálatból elbocsátani a per befejezte előtt nem lehet. Azon körülmény, hogy a miniszter már előbb visszalépett, vagy már nincs az állam szolgálatában, nem akadályozhatja meg perbefogását.

29. §. Jelen törvény kihirdetése napján lép érvénybe.

vagy Kölesi Lujzát lehetett tartani. Foltényi, Együd, Vizvári kedélyvel játszottak. A proverbe élénk hangulatban tartotta a házat, s az örökké vidám Együd, zajos tapsokat aratott.

— Bereczik Árpád „Fertály mágnesai“ daczára a folytonosan esős időnek szép számu nézők előtt adatott. Együd (Borostyán), Mándoky (Ezüstös) szepen és helyesen játszottak. Rónayval, Foltényival megváltak elégedve, de Aliz szerepét szerették volna Hubainé aszszony kezében látni; Szakáll Róza (Clotild) hanyagul játszott.

— „Az álarcszobál“ — dalmában Tannerné mint René gróf neje kielégítőleg énekelt. Átalában e dalmú gyöngén ment, s a zenekarral sem lehetett megelégedni.

— A „Roszulörzött leányok“ című 3 felvonásos vigjáték, a szó szoros értelmében jól sikerült. Zöldy (Baudricourt) ujjalag bizonyította mily jó vigjátéki apaszínész, s alakítási tehetségének szép tanúságát adta. Foltényiné, (Stephanie) Molnárné (Pitaneier asszony) kedvel és jól játszottak. Legtöbb dícséretet érdemelnek Mándoky, (Chavigni René), Együd (Vermondois) és Hubayné, kiből ez este a társalgási színésznőt is ismerni és méltányolni tanulták. Zöldyné, csekély szerepében is megérdemli a felemlítést. A folytonosan szakadó eső miatt nézők csekély számmal jelenhettek meg.

— Jul. 15-kén Blaháné jutalmul, a „Matrózok“ adatnak.

Egyveleg.

— A női nemes szívűségnek egy szép vonását említtük itt meg, mely most a bécsi vizsgáló bíróság előtt fordult elő. Az országos törvényszék előtt ugyanis egy Slavik nevezetű szökévény napszámos ellen

Külföld.

— FRANCZIAORSZÁG. Páris, jul. 10. A párisi politikai világ foképen a tegnapi kamara ülésnek a mexikói kérdést érintő tárgyalásával, Thiers és Jules Favre beszédével foglalkozik. Thiers beszéde teljes három óráig tartott, s annak befejezése valóban nem kárpótolá a hallgatóságnak ily hosszú próbára tett figyelmét. Utána Granier Cassagnac kísérlette meg a mexikói hadjáratot, politikai, kereskedelmi és tengerészeti tekintetben igazolni. Ezek után állt fel Jules Favre s közvetlen vádat emelt a francia kormány ellen, s megsemmisítő bírálat alá vetette annak ingadozó kétértelmű, s minden morált nélkülöző eljárását. Bebizonyította, hogy Rouher és Billaut miniszterek ismételt tudott igazságtalanságokkal állottak a kamara elébe. Végre Miksának kiontott vért Franciaországra állítá vissza hullani. Rouher erre a már távirati rovatunkban elmondottakat felelte, s kijelenté, hogy e tárgyban még az nap tüzetes beszédet fog tartani.

— A mexikói catastropha felől még a mai napig sem érkeztek teljes hitelességű kimerítő tudósítások, s még sokan vannak, kik a halálhír valódiságában kételkednek, bár a legtöbb európai udvar gyászolt. Több párisi lap egyidejűleg jelenti, hogy Juarez kész Miksa holttestét kiadni, és hogy az európai diplomatika összes tagjai kezesekül visszatartatnak azon esetre, ha Európa visszatérést akarna venni.

— Az olasz lapok a Szicilia keleti részében kiűtött forrongásokról, s az ezeket következtet csapat szállításokról beszélnek. A „Gazetta di Firenze“ ugyan ezen híreket tulzoltatnak állítja.

— A florenzi kamara 11-diki ülésében Mancini az államnak az egyházi javakhoz való jogát védelmezve, mondja: Cavour szerint az egyház szabadsága szorosán azon feltételhez van kapcsolva, hogy a főváros Róma legyen. Aztán bírálat alá veszi a legújabb püspöki kinevezéseket, s azt hiszi, hogy az olasz kormány nem szabad az oltalmazó fegyvereket a római kormány ellenében letenni, mert ez oly dolgokat követ el, melyek Olaszország polgárisodásának, szabadságának függetlenségének ellene vannak.

— A spanyolországi nyugtalanságok komolyabb jellemet kezdenek ölteni. A madridi összeesküvés felfedezése, és a 2000-re menő elfogatások története után a minisztérium nem állíthatja többé, hogy csak egyes bandák kísérték meg a nyugalom megzavarását.

— Az angol alsóház végre hosszabb vita után a reformbill utolsó záradéka felett, jul. 9-én létrehozta, azt az elnök hangos és általános tetszés közt kinyilatkozta, hogy a bill a módosítványokkal együtt keresztül ment a tanácskozmányokon és készen van. A kincstárnok a tudósítás előterjesztése legközelebbi napján 11-dikét ajánlotta, de Gladstone, Sir R. Palmer és lord Cranborn azon felszólalásai folytán, hogy ezen időköz kevés a módosítványok benyújtására, elállott attól, s egy nappal hátrább, azaz 12-dikére, a délutáni ülésre halasztá annak kikötésével, hogy ha a délutáni ülés nem lenne elegendő az ügy befejezésére, akkor az éjjeli ülés is erre fog fordíthatni.

Táviratok.

— London, jul. 12. Tegnapi a lord-mayor bankettet adott az egyiptomi al-király tiszteletére, melyben a walesi és cambridgei hercegek is résztvettek. Az al-király beszédében köszönését fejezte ki Angol-ország iránt.

— Madrid, jul. 12. Mindenütt teljes nyugalom uralkodik.

— Páris, jul. 12. (Este.) A törvényhozó testü-

letben Garnier Pagés tudatja, hogy ő és Farve Gyula közlendik a kamarának a német ügyekre vonatkozó nézetét a hadügyminisztériummal.

— Cairo, jul. 12. Az Adenből jövő szállítmányok a cholera miatt vesztegár alá vétettek.

— New-York, jul. 4. Az angol és porosz követek tiltakozása folytán Juarez kijelentette, hogy Mexikó jóléte a császár halálát kívánja. Escobedo tudatta, hogy a császáriak birtokait elfoglalja.

— Páris, jul. 13. A kamara tegnapi ülésében Larrabure-nak Rouher válaszolja: Valparaiso bombázata felhívta a kormányt megvizsgálni, vajjon erőszakosság-e az, vagy haditény: Anglia az utóbbi esetet látta. Nem akar a jogkérdésbe becsúszni. Quesneurnak Rouher feleli: A kormány nem reméli a törvények megváltoztatását Amerikában a vagyonbuktak kiadása ügyében. Ezután a külügyi minisztérium budgetje elfogadtatott. A belügyi budget tárgyalásakor Glaz-Bizoin mondja: Semmi szabadságunk sincs, Franciaország nem maradhat oly állapotban, mint a kit büntetnek. Ollivier a jun. 19-diki törvényekre szavaz: szerinte a sajtó-szabadság valósággal meg van; kívánja az államminisztérium megszüntetését, mert ez mintegy valami vizecszásárságot képez. Vádolja a minisztereket, hogy lanyhán hajtották végre a megszavazott szabadelvű rendszabályokat; a helyzet tisztázására szükséges, hogy a különbség a szándék és végrehajtás között megszűnjék. Ez csak úgy történhetik, ha a kormány az országgal érintkezésbe jö.

— A londoni „Globe“ kitűnő helyen közli: „Közölhetjük, miként az ausztriai császár és császárné látogatása Párisban meg fog történni.

— Több párisi lap azt is jelenti, hogy Juarez kész Miksa császár holttestét kiadni, s hogy nemcsak Dano franczia követ és egész követségi személyzete, hanem az egész diplomatiakar kezesülve letartóztatva Mexikóban, azon esetre, ha Európa visszatérést akarna elkövetni. Amerikai lapok jelenti, hogy Campbell, az Egyesületi-Államok követe Mexikóban, Offenburger Márk az Unio ottani konsula által cseréltetett fel, valószínűleg azon hanyagság miatt, melylyel Sewardnak Juarezhez intézett megbízását teljesítette.

— Berlin, jul. 13. a „Kreut Ztg.“ a Wertherfele hamisított távsürgönyre vonatkozólag írja: Mi annál örömösebb elismerjük Beust báró fáradozásait, a poroszországgal barátságos viszony helyreállítására, minél nagyobb súlyt fektető a jó egyetértésre. A mi gondolatunk Ausztria újra szervezkedési eljárását ilmetleg sohasem voltak annak erőteljes újjalakulása ellen, hanem csak a megválasztandó utakra céloztak.

— Páris, jul. 13. A mai estilapok egy császári kéziratot említenek, mely szerencsét kíván Rouhernek tegnapi beszédjéhez. A kézírathoz a becsületrend gyémántos nagy keresztje volt mellékelve.

Legújabb.

— Váczról, jul. 11-dikéről írják: miszerint b. Podmaniczki Armin követi állásáról lemondván, midőn helyébe b. Podmaniczky Frigyes ur, Pestmegye nagyrédmű főispánjának, gr. Károlyi István ő méltóságának fiát gr. Károlyi Sándort ajánlá, — csaknem az egész gyűlés szünni nem akaró éljenzéssel harsogtatta Kossuth Lajos nevet, úgy hogy végre is hasztalan volt minden elnöki csemetés és rendreutasítás. Hogy a Károlyi-párt mit teendő lesz, még nem tudatik. Remélhető, hogy e név előtt vissza vonland.

— Debreczenben, jul. 14-kén kelt körlevele szerint a debreczeni országos gazdasági

matlan petroleumot földbalszammal naphtával vegyítik, mi által a petroleum fajsúlya megfelelőleg csekélyebb lesz. Az így hamisított olajnak sokkal erősebb szaga van mint a jó petroleumnak, de ez gyűlékonysága miatt igen veszedelmes, más részről csak annyi ideig ég, míg földbalszam van benne. De miután ez birtelen elláll, és sokkal hamarabb elég mint az olaj, a ből nemokára szenes, a láng pedig kormos lesz. Az ily módon hamisított olaj megismerésére egy pohár víz tetejére kézfok magasságnyi petroleumot öntvén, arra égő fűdibuszt tartunk, s ha nem gyul meg, akkor nincs benne földbalszam, ha pedig csak 12° földbalszamat tartalmaz is, tüstént lobogva ég.

— Pest, jul. 13. Terményvásáruk hétről-hétre mindig élénkebbé lesz, és főleg a gabona, repeze, szesz és sertés azon említésreméltóbb cikkek, melyek körül igen élénk volt e héten a forgalom. — A magyarországi vidéki vásárok ellenben általában igen gyengék voltak. — A gyapjura saját vásárainkon is nagy a kereslet. — A szesz ára a külső tudósítások következtében, hol ezen cikik nagyot emelkedett, — a mi piacunkon is emelkedett, jóllehet a maradék még olcsón volt kapható. A cukorra — mivel rá semmi kereslet nincs — mostanába olcsóbb ajánlatok merülnek fel. — A gubicsra nézve miután semmi híreink még nincsenek az új termést illetőleg, mind az eladók mind a vevők tartózkodók. — A nyers bőrök ára a vidéken erős bevasárlások és készlethiány miatt néhány forinttal emelkedett; jelesül: pesti néhez ökörbor 30—32 frt. a könnyebb 25—26 frt. tehénbőr, magyar 22 frt. párja, felső ausztriai és bajor 56—58 frt. A kész bőrökre folyvást rossz idő jár, de öszszelre jobbat remélnek; új szállításokról semmi hír.

— A pesti ferenczvárosi templom építéséhez f. hó 11-én kezdtek. 36 öl magas lesz a tornya.

és erdőségi fensőbb tanintézet és az ezzel egybekötött földműves iskola igazgatója tudatja a Debreczeni körzö megyékkel s kerületekkel, hogy a földműves iskola 20 tanoncznak felvétele mellett ez évi november 1-ő napján lesz megnyitandó.

— Bécs, jul. 14. Ó felsége jul. 11-kén kelt legmagasabb kéziratában a főhadsegédi állomást s egyzersmind a tábori főhadsegédséget megszüntetetti, s azt rendeli, hogy ezután a saját személye körüli szolgálót főhadsegéde lássa el; s az eddigi főhadsegédség katonai iroda (Militärkanzlei) nevezetűt fog viselni. A katonai iroda főnökeül Beck Frigyes lovagot, a 49-dik számú Hesz gyalogezred ezredesét nevezte ki.

— A „Presse” jul. 13-káról írja: A hivatalos „Wiener Zeitung” még csak meg sem említi azon látogatást, melyet Werther báró Magyarországon tett és talán nem kizárólag azon okból, mert nem a „Wiener Zeitung” dolga a porosz diplomácia eszelekményeiről felvilágosításokkal szolgálni. Sőt inkább az állítják, hogy az osztrák cabinet nem akar a dologgal további feltűnést csinálni, s nem firtatja azon sürgönyöket, melyeknek hitelessége ugy is kétségbevonatik. Ezt a kormány ugyan helyesen eszelekedhetette, s ez a porosz diplomáciával való érintkezést igen megkönnyítheti, de mi azon meggyőződést nyerjük abból eredményül, hogy az Ausztria és Poroszország közötti viszonyok nem a legbarátságosabbak. És hogy e pohár még színtelleg legyen, azon értesítést is kaptuk, hogy Orosz és Poroszország között a véd- és dacszövetség létrejött, melynek ele épen ugy lehet Ausztria, mint Franciaország ellen irányozva a harmadik szövetséget még most engagirozzák. Viktor Emmanuél hajlandónak látszik Romát, Trientet és Triestet megszerzeni ugy, a mint Velencét megszerzte, csak hogy az olasz kölesön, mely többnyire francia kezében van, alig átlátható akadályokat helyez elbe. Ezen körülmények közt az osztrák császár és olasz király találkozása, ha ugyan az a párisi látogatásnál megtörténik, csupán csak alakú udvariasság fog maradni.

— Zágráb, jul. 13-kán. A „Pozor” írja: Ha jelenben minden horvát átmenne az egyesületi táborba, az Unio a magyarok értelmében még is absolute lehetetlen volna, mert utódaik az ily természetellenes alapra épített egységet bizonyosan megsemmisítik.

— A „G. di Venezia” jelenti, hogy Romában f. hó 4-kén P. Cornelli, a főcenszor segéde lakásán a quirinában motózás tartatott, melynek folytán P. Cornelli elfogatott. A főcenszor szigorú őrizet alá helyeztetett, E dolog nagy feltűnést okoz, miután a két szerzetes Romában a vallási censura élén áll.

— A Reuter féle távirati hivatalnak sürgönyzik New-Yorkból, június 29-kéről, mikép mexikói hírek szerint az ottani lapok sürgettek Miksának halálát, és hogy Escobedo elmozdítással fenyegette Juarez, ha a császárt főbe nem löveti.

— A „Mem. dipl.” írja: Igaz ugyan, hogy Miksa császár néhány hét előtt külön futárt küldött „ismerőink egyikéhez,” több okmányival, de egyzersmind oly utasítással, miszerint azon iratok halála esetére felbontatlanul elégtessenek.

— Napoleon császár f. hó 9-kén hosszasan értekezett Metternich herceggel, a császár bécsi utja valószínű, sőt csak nem bizonyos. — Ez úgy nagy fejtörést okoz a porosz lapoknak. A „Köln. Ztg.” vezércikkét szentel az eventualitásnak, kimondván, mikép a császárnak — a fennforgó nehézségek (Miksa halála) dacára — leendő találkozása, francia-osztrák egyetértést jelent Poroszország ellen.

— London, jul. 13-kán. A szultán ma a királynőt a windsori kastélyban fogja meglátogatni. Fogadására nagy készülődések tétnek.

— Bécs, jul. 13. A b. Becke pénzügyminiszter által a mai alsóházi ülésben előterjesztett pénzügyi exposé a magyar minisztériummal is közöltetni fog, mely azt az országgyűlésnek a kiegyezés ügyében választott küldöttségéhez teendő át. A miniszter következőkép nyilatkozik: az exposé-nek kettős célja van, ugyanis egy részről a pénzügyi eddigi kezelése és annak eredményei felől helyes nézetet terjeszteni, s a jövő pénzügyi taglalásokra lehetőleg pozitív tényezőket nyerni; másrészt azonban azon tárgyalások anyagául is szolgálni, melyek a más, mint alkotmányos uton fogamosított rendszabályok felett fognak bekövetkezni, s melyek az alkotmányos fogalmak szerint szentesítést igényelnek. Az 1865-dik évben 104.378.000 forint volt a deficit, mit a 90 milliónyi ezüst-kölesön által kelle dezni. Az akkor ülésezett birodalmi tanács a pénzügyi gazdálkodás nagy károságát kimutatta ugyan, de javítását meg nem kísérlette; és a kölesön sem szolgáltatta a várt eredményt; mert bár a deficit fedeztetett, a diságio a minimumra szállított alá, a bank fizetési határideje pontosan megtartatott, s így a valuta helyreállítása csaknem teljesen elérett is, mindazonáltal a háboru következményei számításán kívül maradtak. Az 1866. évre térvén át a rendkívüli kiadások fedezésére kötött ügyletekről, és arról szól, hogy a háboru kezdetére szükséges eszközök megszerzését csak a bankó-prés tette lehetővé. Königrätz után a hadi kárpótlás egy consortium által teremtett elő. Az ez iránybani tartozás eddigéle már 14 millióra szállította alá, s e maradék is fedezve van.

A prágai béke után oly eszközökről kelle gondoskodni, melyek az államgépezetnek rendes működésbe hozását lehetővé tegyék. A háboru nyomorát kelle enyhíteni, a fagy által tönkretett felső magyarországiak

adóképességét volt szükséges emelni. — Az 1866-augusztus 25-diki törvény azt eredményezte, hogy az államszükséglet fedezésére megkivántatott eszközöket elő lehetett teremteni. — 1867-re előszámított 77 millió deficit rendelkezésre álló hátralékokból fedezve van. — Államadósságunk 3046 millió, kamatul 127 milliót fizetünk, 24 millió pedig törlesztésre, papírpénzre, s egy idült deficit fedezésére szükséges.

Azon kérdésre: vajjon e szomorú helyzetből van e remény menekülni, igenlőleg felel. A magyarországi kiegyezés nehéz ugyan, de mégis létre jöved. Az ország autonómiájának előnyeit fel kell használni, az adóreform ügyében valaminek kell történni. Austria ismét felüdült, — végzi a pénzügyminiszter a ház nagy tetszése közt, — külfelé tiszteletet szerzett s a hangsúlyozott fordulat, mely épen most kezd bekövetkezni, minden egyebet megteendő. — Az exposé a pénzügyi bizottsághoz utasítottatik.

Herbstnek házassági törvény stb. végett tett indítványa elfogadtatik; mire a hadikárpótlás ügyében kiküldendő bizottság tagjai választatnak meg.

Az ausztriai répacukor-iparegyesület

f. évi június hó 29- és 30-kán tartá rendes évi közgyűlést Pesten, a „Köztelek” nagyobb termében, számos egyesületi tag, és szép számu vendég jelenlétében.

Az egyesület elnöke Róbert ur, a debreczeni cukor-gyár francia származásu tulajdonosa (a répa cukor-gyárosok e 73 éves nestora, hajlott kora dacára minden kérdés megvitatásában oroszán-részt vett s az élénk mozgékony francziát az első pillanatra fel lehet benne ismerni) üdvözölvén az egybegyűlt tagokat, és sajnálkozását fejezvé ki, hogy a mult év eseményei gátolták az egyesületet a rendes évi közgyűlés megtartásában, s hangsúlyozván az egyesületnek a feletti örömet, hogy jelen közgyűlést Magyarországi fővárosában tarthatja, egyzersmind jelenté, hogy Párisból jöven, a hosszú ut annyira kimerítette, miszerint a közlendők felolvasására Gonzales urat, a czeni répacukorgyárost kell felkérni, s ezzel az ülést megnyitottnak nyilvánítja.

Erre Korizmes László ömlga, mint az országos gazdasági egylet alelnöke, üdvözöl az egyesületet itt a mezei gazdaság e menedék helyén, már csak a rokonérdekeknek fogva is, mert a mennyivel előbbre halad és tökélyesedik a gyárípar, annyival nagyobb lendületet kell a mezei gazdaságnak is nyernie, s még egyszer üdvözölvén az egyesületet, annak tagjai e szívélyes fogadást felállás által viszonzák.

Ezután következett a bizottság jelentése 1865-és 1866-ról, melyből a hazánkat érdeklő pontokat ide iktatjuk:

Miután bevezetőleg örömet fejezi ki a bizottságnak, hogy Magyarországi fővárosában tarthatja, — bár először — e közgyűlést, s hogy előbb nem eshetett erre a választás, okul azt hozza fel, miszerint a répacukorgyártás Magyarországon csak Sopronmegyében üzetett; azután folytatja:

„Ámbár a Magyarországon működésben levő 18 répacukor-gyár igen valószínűleg több cukrot gyárt, mint mennyit az egész ország fogyaszt, mégis megva-gyunk győződve, hogy ezen a mivélésre alkalmas föld-élőlyannyira megáldott ország számára nincs messze azon idő, midőn a gyorsan virágzásnak indult cukorgyártás áldásai tőle sem fognak sokáig távol maradni, miáltal a föld a jövedelmesség legmagasb fokára s értékére egyedül emelhető.

Azon akadályok, melyek a gyors kifejlődésnek s felvirágzásnak még most is ellenállnak, mindannyiunk előtt eléggé tudvák.

Leginkább szenvedünk most mindannyian egyenlően az ismert „isszásságokban, u. m. megfelelőleg olcsó tőkének hiánya, a tüzelő anyag roppant drágasága a feleslegzett vitélberék miatt; közlekedési eszközeink elégtelensége; általában magas üzleti költség miatt, mivel az életszükséglet minden neme és ága tul van adókkal terhelve, melyek körülményeinkhez képest a legmagasabb fokig esigázzák, s ezért az összes népesség fogyasztási képessége csekély.

E hátrányok Magyarországon még sokkal inkább érezhetők, mivel ezen különben oly termékeny földdel megáldott ország nagy része, kedvezőtlen égháji viszonyok miatt belterjes répa mivélésre nem alkalmas.

„Nemesak a mivélés alatti föld értékét emeli a cukoripar két-, háromszorosan, hanem még a munkacéret is folytonosan szaporítja, s pedig nem csak szám szerint, hanem minőségileg is, mert egész éven át jutalmazó munkát kapván a munkások, nem csak gyűlhel-yökké válik az ilyen gyártelep, hanem ügyesbökké és kitar-tóbb szorgalmuakká is lesznek.

Elég legyen erre egyetlen példát felhozni. — Sopronmegyében ugyanis 15 év előtt csupán két kis gyár állott fenn, melyek mindegyike alig mivélhetett 500 hold cukorrépát, s folytonosan panaszkodniok kellett munkahiány miatt. Ma ugyanott 6-7 nagyszerű gyár működik, melyek némelyike 1500 holdon természet répát, s mégis a kézi munka hiánya miatt minden panasz megszünt; könnyen kapni most a szükséges 300.000 munkanapra embert, a nélkül, hogy az e vidéki kiterjedt szőlőmivélés hátrányt szenvedne miatta, mint az előbb történt.

Előttünk fekvő pontos és megbízható adatokból kitünik, hogy e vidéken jelenleg két-, háromannyi bért fizetnek évenként a földért, mint 10 év előtt, azonkívül

pedig a sajtolás utáni hulladék, mi igen jó takarmányul szolgál, — szintén a földbirtokos javára esik s pedig ingyen.

Azonban ezen kedvező eredmény előidézésében a munkaerő kiterjedtebb alkalmazása, s a tökélyesbített földmivélési gépek használata nagyrészt közreműködött, de kitünő része van a munkások kifejlett ügyessége s fokozott szorgalmának is, mit egyedül a biztos és jutalmazó kereset idézett elő.

Észak-Németország kitünő gazdái utazták be Sopronmegyét, s megvalának lepetve oly előrehaladt mezei gazdaságot látván ott folytatni, nem titkolhaták esodálkozásukat a felett, hogy a magyarországi munkások mily ügyességgel s élszeretettel kezelik az angol és németországi gépeket.”

„Angolhonban a cukorforgasztás év- és fejenkint 42-43 vámfont, Franciaországban 16-17, Németországban 10-11, míg az ausztriai birodalomban évek óta 3 $\frac{1}{2}$ fonton áll. Az egyes országokban az átlag így oszlik fel: Alsó Ausztria 15, Felső Ausztria 6, Slézia 4 $\frac{1}{2}$, Csehország 4 $\frac{3}{4}$, Stíria 4 $\frac{1}{2}$, a tenger mellék 4 $\frac{1}{2}$, Morvaország 3 $\frac{10}{12}$, Krajna és Karinthia 3, Magyarország és Galiczia 2, Horvátország, Slavonia, Dalmátia 1-2 fontot fogyaszt év- és fejenkint.

Magyarországon a cukorforgasztás oly kevés, hogy a gyárak gyér voltok mellett is a Sopron vidékén termelt cukorrépa nagy része Trieszten át külföldre ment.

Megadóztatás alá került 186 $\frac{1}{2}$ -ban 15.855.528 mázsa répa, 186 $\frac{1}{2}$ -ben 27.767.697 mázsa, e mennyiségből Magyarországra csak 3.777.697 mázsa esik. — A birodalomban létező cukorgyárak száma 156, működtek 140, tétlen vagy feloszloban van 16. — Az egy-letbe belépett 86 gyár, tehát csak kevéssel több, mint a létezőknek fele. — Az egy-lethez tartozó magyar gyárak következők: Csepregh, Debreczen, Hirn, Kassa, Pázmánd, Sajtostkát, Dinfalva, Surány, Mosony és Nagy-Czenk.

10-12 év előtt 800.000 mázsa cukrot kellett a gyarmatokból évenként behozni; az utóbbi két év alatt alig szállítottott 5000 mázsa, az is a velencei tartományokba.

Ellenben 1865. évben kivitetett 500.000 mázsa, 1866. „ 283.146 az 186 $\frac{1}{2}$ -diki gyártás-idény alatt pedig, azaz sept. 1-től april. végeig 606.293 mázsa vitetett ki.”

Mily magasra hágott volna az ezüst agiója, ha nyolczszáz ezer mázsa cukorrét 24-30 millió forint ezüstöt kellett volna évenként kiadni, a helyett, hogy a belfogyasztást kielégítve, munkát nyujtva, a föld értékét emelve, még 10-15 millió ezüstöt nem hozott volna a cukoripar be?”

Az új bizottmány megválasztása kerülvén szönyegre összesen 32 szavazójegy adatott be, elnökül Róbert ur választott meg egyhangulag; az egyesület székhelyeül pedig a közelebbi három évre, egyhangulag Bécs jelöltetett ki.

Következtek azután a műtani kérdések fejtegetései, melyeknek egyike sem intézhetetett el a nélkül, hogy az elnök Róbert ur alkalmat ne vett volna magának tapasztalatainak mérhetlen kincsével rakott tárházából egyet-mást közrebeszátani. Általában gyönyörrel kelle hallgatni, még az avatatlannak is e tapasztalt férfiak tudományos fejtegetéseit, s látni mily lankadhatlan buzgalommal törekszik minden egyes, ugy az egész is szakjának mivélése, az eljárás módjainak egyszerűsbitése, az anyagszerek lehető megtakarítása, a cukortartalom minél tökélyesb kivonására, s általában minden kérdésnek a tudomány és gyakorlat általi megoldására.

Robert urnak mi debreczeniek a nagyszerű cukorgyár fentartásán, és az azzal valóssággal példányos-erüleg vitt gazdászaton kívül még azt is köszönhetjük, hogy több év előtt ő hozta le Debreczenbe a forrás kutató híres a bét; s az több forrás helyét kijelelvén a város területén, most már azon pontokon mindenütt ártézi jó kut van. (P. H.)

Kereskedelem, ipar és gazdaszat.

— Bécs, jul. 13. London 126.15. Ezüst 123.50. Arany 5.99. Nemz. kölesön 69.65. Metalliques 59.25.

— Makó, július. 6. Középar, p. m. Tiszta buza 4 frt. 50 kr., kétszeres 4 frt. — kr.

Felölös szerkesztő: **Telegydi László.**

Hirdetmény.

A Racheimann-féle egybekötött arató és kaszálógép

a mely már is nagy elterjedésnek örvend; továbbá

nyomatató-gép.

mely egyszerűsége, s gyors munkalátért szinte igen előnyös, a t. cz. gazdálkózóségnak ügyelmébe ajánlatik. — Ezen gépek határozott gyáriában megrendelhetők, s részint kaphatók:

Tóth Lajos és Társa

vaskereskedőknél Debreczenben város-ház-épület, piac-és czepléd-utca szegletén.

Bérmentes levelekre kívánat szerint minták és árszabály azonnal eszközölletik.

Ugyanott ajánlatnak a gazdasághoz szükséges gépek és más tárgyak jutányos árban.